

TSEIIV

TSESALPOORUE

ELEHÜ NO

MLIAAM

ITSEKSAR

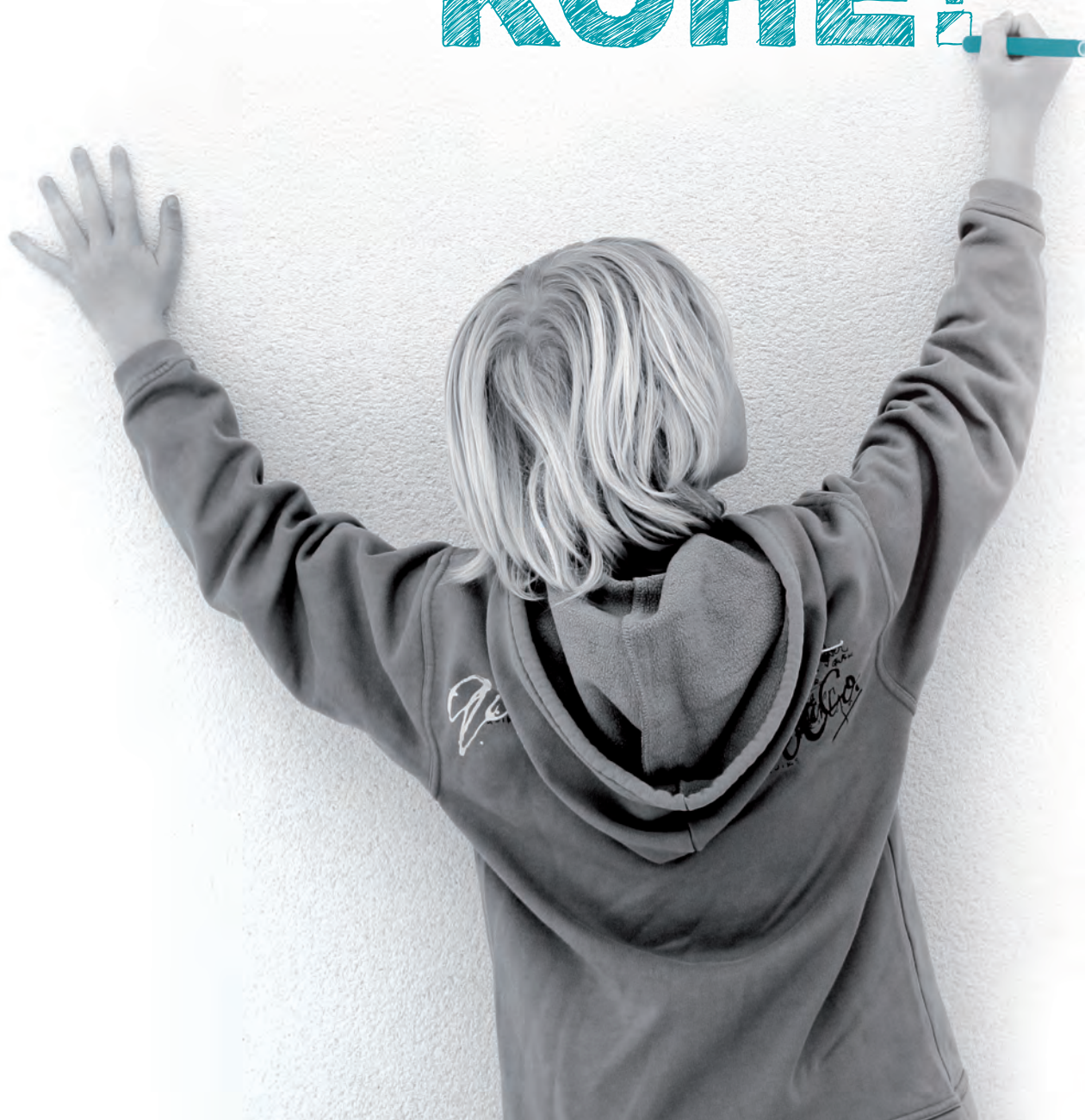
VATEOL

**VIIEST
EUROOPLASEST
ÜHELE ON
MAAILM
RASKESTI
LOETAV**

**EUROOPA LIIDU KÕRGETASEMELINE
KIRJAOSKUSE EKSPERDIRÜHM**

KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE, SEPTEMBER 2012

**TEGUTSE
KOHE!**

EUROOPA LIIDU KÕRGETASEMELINE KIRJAOSKUSE EKSPERDIRÜHM KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

Selle aruandega juhitakse tähelepanu kõiki Euroopa riike mõjutavale kriisile kirjaoskuse valdkonnas. Peame mõistma, et lugemine ja kirjutamine on midagi palju enam kui tehnika või oskus. Kirjaoskuse puhul on tegu enesehinnanguga ning võimega toimida ja areneda ühiskonnas üksikisiku, aktiivse kodaniku, töötaja, lapsevanemana. Meie ühiskond peab sellele peidetud kriisile vastu astuma ja tegutsema koos, et tõsta kirjaoskuse taset ja vähendada kirjaoskamatus. Elame paradoksaalses olukorras: digiajastul, mis eeldab üha suuremat kirjaoskust, ei õnnestu endiselt miljonitel igas vanuses eurooplastel selleni jõuda.

Liiga tihti peame iseenesestmõistetavaks kõikide võimet lugeda ja kirjutada, töödelda informatsiooni ja kasutada kriitiliselt selle erinevaid allikaid. Liiga sageli eeldame, et kirjaoskusega tegelemine on vaid õpetajate, koolide või valitsuste ülesanne. Kuid just seetõttu, et kirjaoskus puudutab nii paljusid meie sotsiaalse ja majanduselu toimimise aspekte, peavad selle küsimusega tegelema paljud osalised.

Käesolevas aruandes esitatakse põhilised probleemid ja lahendused seoses kirjaoskuse saavutamise kogu Euroopas.

MÕISTES PROBLEEME JA VÕIMALUSI: MIKS ON KIRJAOSKUS TÄHTIS

PALJUDEL KODANIKEL PUUDUB VAJALIK KIRJAOSKUS

Hea kirjaoskus on oluline inimeste elu paremaks muutmiseks ning tugeva ja kestliku majanduskasvu edendamiseks Euroopas. Kirjaoskus võimaldab üksikisikul arendada järelemõtlemise, kriitika- ja empaatiavõimet ning on isikliku heaolu alus. Tööealise elanikkonna mitmekesisemate oskuste ja sellest tuleneva suurema tootlikkusega pole tööpoolest võimalik lahendada Euroopa demograafilisi ja sotsiaal-majanduslikke probleeme. Riigid, kus taseme tõstmiseks vastu võetud käsitusviisid on andnud häid ja kulutõhusaid tulemusi, näitavad, et kesine kirjaoskus on parandatav. Kuid teha tuleb palju rohkem.

Ehmatavalt paljudel eurooplastel puudub piisav kirjaoskus. Riiklike ja rahvusvaheliste uuringute tulemused näitavad, et ligikaudu ühel viiest täiskasvanust ja ühel viiest 15-aastasest noorukist puudub tänapäevases ühiskonnas täisväärtuslikuks toimimiseks vajalik lugemisoskus.

ÜSIKISIKUTE parem kirjaoskus

- Aitab jagu saada edasipüüdmatusest
- Suurem mõjuvõim
- Suurem töötasu

- Suurem kodanikuosalus
- Paremad võimalused hariduseks ja tööks

Kirjaoskus on nüüdisaegse Euroopa igas vanuses kodanike jaoks põhiolemuse ning muudatused töö iseloomus, majanduses ja ühiskonnas üldisemalt teevad selle isegi tähtsamaks. Kirjaoskuse õpetamine on oluline alljärgnevate asjaolude tõttu:

- tööturg nõuab üha paremat kirjaoskust;
- digimaailmas on sotsiaalne ja kodanikuosalus muutumas kirjaoskusest üha sõltuvamaks;
- digiteerimine muudab kirjaoskuse olemust ja suurendab selle tähtsust, sest ühiskondlik, kodanikevaheline ja majanduslik suhtlemine ja teabevahetus keerleb kirjasõna ümber;
- elanikkond vananeb ja tema kirjaoskus, sealhulgas digitaalne kirjaoskus, vajab värskendamist;
- vaesus ja vähene kirjaoskus on suletud nõiaringsed: üks soodustab teist;
- järjest suurenev liikuvus ja ränne muudavad kirjaoskuse üha mitmekeelsemaks, ühendades hulgaliselt kultuurilisi ja keelelisi taustu.

Elame paradoksaalses olukorras: samal ajal, kui meie digiteeritud maailma kontekstis on lugemine ja kirjutamine olulisemad ja asjakohasemad kui kunagi varem, ei pea meie kirjaoskus sellega sammu. Peame tegema kiire pöörde selles murettekitavas olukorras.

INVESTEERIMINE KIRJAOSKUSE ON KODANIKE HEAOLULE OLULINE JA MAJANDUSLIKULT MÕTTEKAS

Igas vanuses kodanike kirjaoskuse parandamiseks tehtavad investeeringud on majanduslikult mõttekad, toovad üksikisikutele ja ühiskonnale käegakatsutavat kasu, andes pikemas perspektiivis tagasi miljardeid eurosid. Kirjaoskuse parandamine on Euroopa Liidu tulevase majanduskasvu ja tema kodanike heaolu oluline eeltingimus. Materiaalse kasu kõrval ei tohi me unustada, et kirjaoskus on inimeseks olemise keskmeks. Kuigi enesekindlusel ei saa olla mõeldavat majanduslikku väärtust, ergutab ta tänu edupüüdlusele majanduslikku ja sotsiaalset edasiminekut.

ÜHISKONNA parem kirjaoskus

- Tervis ja heaolu paranevad
- Vaesus väheneb
- Ebavõrdsus väheneb
- Sotsiaalne kapital suureneb

- Loob õiglasema ja jõukama innovatsioonil põhineva Euroopa

Kirjaoskamatus probleemi olemuse, määra ja ulatuse ning selle lahenduste kohta leidub Euroopas laialt levinud väärarusaamu. Olles levinud nii üksikisikute kui ka poliitikakujundajate seas, takistavad need kirjaoskuse arengut. Tegelikult edasiminekuks peame kõigepealt need müüdid kummutama.

VÄÄRARUSAAMADE KUMMUTAMINE

VÄÄRARUSAAMAD TÕSIASJAD

“Kesist kirjaoskust leidub arengumaades, kindlasti aga mitte Euroopas.”	Euroopas puudub igal viiendal 15-aastasel noorukil ja peaaegu igal viiendal täiskasvanul tänapäeva ühiskonnas edukaks toimimiseks tarvilik kirjaoskus.
“Kesine kirjaoskus kaasneb sisserändajatega, Euroopa riikides sündinutel ja kasvanutel seda probleemi pole.”	Enamik kesise kirjaoskusega lastest ja täiskasvanutest on sündinud ja kasvanud riigis, kus nad elavad, ja räägivad selle riigi keelt oma emakeelena.
“Kesine kirjaoskus puudutab vaid ühiskonnast tõrjutuid.”	Ühel viiest täiskasvanust puudub piisav kirjaoskus ja enamik neist töötab.
“Mõned inimesed lihtsalt ei suuda õppida lugema ega kirjutama.”	Peaaegu kõik, kes on lugemise ja kirjutamisega hädas, suudavad õige toetuse korral jõuda piisava kirjaoskuseeni. Vaid väga tõsiste kognitiivsete raskustega inimesed on funktsionaalse kirjaoskuse omandamiseks võimetud.
“Laste lugema ja kirjutama õpetamise eest vastutab kool.”	Kooli osa on suur, ent ta ei vastuta ainsana. Kirjaoskuse arengut kujundavad paljud, lapsevanematest ja cakaaslastest tervishoiu- ja muude teenuste esindajateni. Pärast ametliku hariduse omandamist on nii tööandja kui ka töötajate saavutustes oluline osa tööandjal.
“Düsleksia on ravimatu seisund ning sellega ei ole midagi peale hakata.”	Tänapäeva lastelt oodatakse lugemises ja kirjutamises edasijõudmist standardtempo ja allumist ühele metoodikale. Raskustega lugejat peetakse sageli düslektikuks. Diagnoos peaks olema “raskustega lugeja” ja keskenduda tuleks probleemi lahendamisele. Põhimõtteliselt on iga laps suuteline õppima lugema ja kirjutama.
“Raskustega lugejate oskuste parandamise nimel ei tasu pingutada, sest see on liiga ajamahukas, liiga keerukas ja liiga kallis.”	Raskustega lugejate oskuste parandamiseks mõeldud programmid on väga edukad ja äärmiselt kulutõhusad. Inimese elus tasub see investeerimine end mitmekordselt ära.
“Pärast esimesi eluaastaid puudub vanematel mõju lapse kirjaoskuse arengule.”	Vanemate suhtumisel ja kirjaoskusega tegelemisel on väga suur mõju laste kirjaoskuse arengule kogu kooliaja vältel. Vanemate toetusoskuste arendamine mõjutab laste kirjaoskust väga palju.
“Liiga hilja on tegelda kirjaoskamatus probleemiga pärast lapse algkooliiga lõpetamist.”	Miljonid lapsed on keskastmesse jõudes võimelised lugema, ent ei tee seda koolis edasijõudmiseks piisavalt hästi. Saades eriabi, võivad need noored jõuda heade ja isegi suurepärase tulemusteni.

RAAMLAHENDUSED: KOOSTÖÖL PÕHINEV KÄSITLUSVIIS

KAASVASTUTUSE LOOMINE

Liiga kaua on vaadeldud kirjaoskamatust üksnes haridussüsteemi probleemina. Kesine kirjaoskus on ühiskondlik probleem, millel on tagajärjed meie püüdlustele ja strateegiatele seoses tervishoiu, tööhõive, digiosaluse, e-valitsuse, kodanikuosaluse, vaesuse ja sotsiaalse kaasatusega. Kirjaoskuse tegeliku paranemise saavutamiseks on tarvis poliitilist vastutust ning koostööd kogu poliitilise spektri lõikes ja laiemaltki. Kirjaoskuse strateegiad peaksid olema ühiskonna ja valitsuse kaasvastutada, need peaksid hõlmama kõiki vanuseastmeid ja olema sõltumatud poliitilise tegevuse ajakavadest.

VALMISTUMINE KIRJAOSKUSE PARENDAMISEKS

Euroopa peaks seadma eesmärgiks kõigi kodanike 100% funktsionaalse kirjaoskuse. Valitsus, koolid, tööandjad ja valitsusvälised organisatsioonid peaksid pühenduma sellele eesmärgile. Selles protsessis peaks:

- ühiskondlikud ja hariduselu toimijad tegema koostööd;
- Euroopa Liidu liikmesriigid võtma vastu põhjalikud asutuste ja organisatsioonide ühisel poliitikakujundamisel põhinevad kirjaoskuse strateegiad, paigutades kirjaoskuse mitte üksnes hariduse, vaid kõigi asjaspuutuvate poliitikavaldkondade keskmesse;
- need strateegiad hõlmama kõiki vanuseastmeid, alates väikelastest, minnes edasi kooliaastates ja kaasates täiskasvanuid;
- probleemi parem teadvustamine ja kesise kirjaoskusega seotud tabude kaotamine olema strateegilise jõupingutuse osaks, mis peaks sisaldama uuringuid elanikkonna oskuste taseme kohta ja edusammude jälgimist;
- neil strateegiatel olema piisav eelarve ning riikliku, regionaalse ja kohaliku tegevuse pikaajaline raamistik;
- olemas olema ülaltpoolt lähtuv poliitiline tahe võtta küsimus päevakorda, hoida probleemi terves ühiskonnas nähtavana ja altpoolt lähtuvat initsiatiivi elavana.

SOOVITATAVAD TEGEVUSED

Tuginedes meie ülevaatele tõendite kohta, koostas kõrgetasemeline kirjaoskuse eksperdirühm hulga soovitusi. Meil on kolm üldist kõigile vanuserühmadele kohalduvat soovitust.

1. Luua kirjaoskusele soodus keskkond

Kirjaoskusele soodus keskkond eeldab, et raamatud ja muu lugemismaterjal oleks kodus, koolides, raamatukogudes ja mujal nii paberil kui ka veebis kergesti kättesaadavad. See hõlmab raamatukogude paiknemist ebaharilikes kohtades, näiteks ostukeskustes või raudteejaamades. Et tõmmata lapsi keele arendamise ja hobilugemise juurde, vajavad lapsevanemad abi oma oskuste ja enesekindluse suuredamiseks. Lugemist edendavaid strateegiaid tuleks soosida, et innustada lugema ja soodustada juurdepääsu raamatutele, tehes seda meediakampaaniate, raamatulaatade, avalike lugemisürituste ja võistluste korraldamisega ning pannes auhinna välja raamatuid. Me peame suunama ühiskonna kõigi osaliste meelestatust: lapsevanematest poliitikakujundajateni, sotsiaal- ja raviteenuste osutajatest haridusala toimijateni ning üksikisikutest ettevõteteni, nii et nad näeksid, et nende kaasatus on lugemise ja kirjutamise edendamisel oluline ning et õige julgustuse ja toetusega suudab lugema ja kirjutama õppida igauks.

2. Tõsta kirjaoskuse õpetamise taset ja pakkuda suuremat lugemistuge

Õpetamiskvaliteedi parandamine algab kõrgete kvalifikatsiooninõuete sisseviimisega kõikide õpetajate jaoks. Õpetajakoolitus ja õpetajate pidev erialane areng peaks hõlmama selgesõnaliselt kirjaoskust ja digiaspekte. Õpetajakoolitus peaks sisaldama ka mitmesuguseid kirjaoskuse õpetamise eristrateegiaid ning lugemise ja kirjutamise hindamise tehnikaid ja probleemide diagnoosimise meetodeid.

Kvaliteetsem õpetamine võib oluliselt aidata vähendada kirjaoskamatuse probleemi. Võtmetegurid on järgmised:

- tagada, et õpetaja elukutse on atraktiivne ja et õpetajad valitakse ametisse konkursi korras;
- anda õpetajatele suur sõltumatus;
- tagada õpetajate suurepärase väljaõpe ja koolitus, et nad kasutaksid seda sõltumatust hästi.

Et toetada õpetajaid nimetatud ülesande täitmisel, peame:

- kaasama kooliõpetajate ja täiskasvanute koolitajate väljaõppesse ja erialasesse arendamisse mitmesuguseid kirjaoskuse õpetamise eristrateegiaid, hõlmates lugemise ja kirjutamise digiaspekte, hindamistehnikaid ja probleemide diagnoosimise meetodeid, ning suurendama õpetajate võimekust suhtlemisel perekondadega, et neid koolitööst teavitada ja seda täiendada;
- parandama ja laiendama sensorsete, keeleliste ja õpiraskuste varajast diagnoosimist, et pakkuda kõikidest lugemis- ja kirjutamisraskustest jagusaamiseks tõhusamat hariduslikku tuge;

- pakkuma kogu organisatsiooni hõlmavate kirjaoskuse strateegiate loomiseks stiimuleid ja tuge, mis paneks otseselt kogu kooli kogukonda tõstma lugemise ja kirjutamise saavutustaset;
- töötama välja kirjaoskuse ühtse õppekava väikelaste haridusest kuni täiskasvanute koolituseni;
- hõlmama mitmesugust lugemismaterjali – elektroonilisest trükitud tekstini, kanoonilisest kirjandusest ajalehtede ja koomiksiteni;
- võimaldama piisavalt aega lugema õpetamiseks ja vabadeks lugemistegevusteks, lubades õpilastel valida oma lugemisvara ja määrata ise oma lugemistempot;
- kehtestama vanusekohased standardid ja tagama hindamismetodid, mis aitaks õpetajatel mõõta edasiminekut ja selgitada välja eriabi vajadused, ning veenduma, et vajalik abi on kättesaadav;
- laiendama lugemisoskuse õpetamist nii, et see läbiks tervet õppekava, ja pöörama lugemisele tähelepanu ka kõigis muudes aineka-vades terve keskhariduse astme jooksul, olgu tegu akadeemilise või kutsesuunitlusega;
- töötama välja täiskasvanute kirjaoskuse õppekava. Täiskasvanute õppekavas tuleks keskenduda kirjaoskuse omandamisele prakti-liste, tegeliku elu ja/või töökoha näidete varal.

3. Suurendada osalust ja kaasatust

Kirjaoskuse omandamisel õiglasema ja kaasavama osaluse saavutamiseks peame kõrvaldama järgmised lõhed.

Sotsiaal-majanduslik lõhe. Vaestel ja vähemate võimalustega lastel on üldiselt madalam kirjaoskuse tase. Sotsiaalsest tõrjutusest tule-nev lõhe on kõige olulisem lõhe, mis tuleb Euroopal kõrvaldada. Selle vähendamisele saab kaasa aidata võrdsem haridussüsteem, mis kindlustab taskukohase ja kvaliteetse väikelaste hoiu ja hariduse kättesaadavuse ning hoiab ära erinevateks haridusteedeks valmisolekust tuleneva õpilaste varase eristumise, väldib klassikursuse kordama-jäämist ja tagab laste haridusvajaduste rahuldamiseks vajaliku toe ja vahendid (näiteks rahastades raamatuid, rõivaid ja lõunaid).

Ümberasumisest tekkinud lõhe. Mitte kõigil, kuid paljudel ümberasujatel on sihtriigi keele kirjaoskus väike. Selle leevendamiseks peavad nii täiskasvanud kui ka lapseas uustulnukatele olema kättesaadavad keele- ja kirjaoskuse testid ning paindlikud, üksikva-jadustele vastavad keeleõppe võimalused. Sisserännanud lapseva-nematele tuleks koolikogukonda kaasates korraldada tutvustavaid tegevusi. Kakskeelsust tuleks käsitleda kui väärtuslikku vara eda-siseks keelearenguks, ergutades keelt säilitama ja tundma uhkust kõigi keeleliste vähemuste üle.

Sugudel põhinev lõhe. Noorukieas poiste kirjaoskuse tase on mada-lam ja vähenemas. Sugudel põhinev lõhe tuleneb peamiselt puudu-likust motivatsioonist ja vähesest kaasamisest. Selle leevendamine nõuab huvipakkuvat materjali ja avatust digivahenditele, et muuta lugemine ja kirjutamine poiste eelistustele vastavaks, samuti meessoost eeskujude kaasamist kirjaoskuse arendamisse ning suu-rema hulga meeste meelitamist haridusvaldkonda.

Digilõhe. Vaesed ja piiratumate võimalustega inimesed mitte ainult ei pääse vähem internetti, vaid ka kasutavad seda vähem õppimiseks ja rohkem meelelahutuseks. Pealegi on paljude laste jaoks lõhe koolis kirjaoskuse harjutamiseks kasutatava trükimeedia ning koduse arvutist lugemise ja kirjutamise vahel. Täiskasvanuile võib kirjaos-kuse parandamine digioskuste arendamise kontekstis tuua kolme-kordset kasu: digioskuste arendamine ise; vajaliku kirjaoskuse kasutamine annab ligipääsu tekstisõnumitele, e-postile jms kirjali-kule maailmale; ning oskuse omandamine veebipõhiste teabealli-kate kriitiliseks hindamiseks.

Et motiveerida õppijaid lugema ja kirjutama, tuleks seepärast kasu-tada koolitundides ja täiskasvanuhariduses rohkem digitaalseid ja mitteformaalseid digitaalseid harjutusi. Kõikide tasemete õpetaja-tel peaksid olema oskused info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ning kirjaoskuse õpetamise ühendamiseks. Kirjastajad ja tarkvara-tootjad peaksid pakkuma mitmekülgeid digilugemiskeskondi, võimaldades info- ja kommunikatsioonitehnoloogiast suuremat kasu õppimisele, mitte ainult meelelahutusele.

KONKREETSETE KIRJAOSKUSEGA SEOTUD PROBLEEMIDE LAHENDAMINE:

KIRJAOSKUS IGAS VANUSES

Igal vanuserühmal – üldjoontes väikelastel, algkoolialistel, noorukitel ja täiskasvanutel – on kirjaoskuse omandamisel oma eripärased ülesanded. Aruanne käsitleb ka neid vanuserühmi puudutavaid konkreetseid probleeme üksikasjalikult. Järgnevalt meie soovitusel vanuserühmade kaupa.

VÄIKELAPSED

1. Ergutada ja toetada perekonda

Rakendada kirjaoskuse pereprogramme, et parandada lapsevanemate kirjaoskust ja vanemlike oskusi ning luua hobilugemise kultuuri. Pakkuda keelekursusi lapsevanematele, kes ei räägi koolis kõneldavat keelt.

Teha koostööd ettevõtete, valitsusväliste organisatsioonide ja perede tugiteenistustega (nt tervishoiuteenused), et jõuda vanemateni ja kaasata neid kirjaoskusprogrammidesse.

Valmistada niisugused perede toetamise eest vastutavad teenistused ette nii laste kui ka vanemate aitamiseks nende kirjaoskuse arendamisel.

2. Parandada väikelaste hariduse ja hoiu kvaliteeti ja tagada selle vaba kättesaadavus

Suurenev investeering kvaliteetsesse väikelaste haridusse ja hoidu on üks parimaid investeeringuid, mida liikmesriigid saavad Euroopa tuleviku inimkapitali heaks teha. Väikelaste haridus ja hoid peaks olema tasuta kättesaadav kõigile lastele. "Kvaliteetne" tähendab kvalifitseeritud töötajaid ja õppekava, milles on keskendunud keele arendamisele keelele, psühhomotoorsele ja sotsiaalsele arengule ning tähtsatele kirjaoskusele rõhku paneva mängu kaudu, tuginedes lapse loomulikele arenguetappidele.

3. Tagada varased sõeluuringud võimalike kirjaoskusega seotud probleemide kindlakstegemiseks

Tagada, et kõikide väikelaste kuulmist, silmanägemist ja kõne oleks kontrollitud sobivas vanuses ning et probleemid oleksid korrigeeritud nii ruttu kui võimalik. Rakendada varase kontrolli süsteemi, et testida keeleoskust ja kirjatarkuse eelkõiki ning selgitada välja inimesed, kel on oht jääda maha või kõrvale, ja jõuda nendeni.

4. Sidusrühmade lapsekeskne koostöö

Ergutada väikelaste hariduse ja hoiuga tegelevate asutuste, lapsevanemate, tervishoiuteenistuste, raamatukogude ja muude selliste organisatsioonide vahelist koostööd. Toetada raamatukinkimise programmide loomist ja levikut.

ALGKOOLIIGA

1. Suurendada spetsialiseerunud lugemisõpetajate arvu ja edendada kõikide algkooliõpetajate kvalifikatsiooni

Luu spetsiaalne koht lugemisõpetajale, kes tegutses kirjaoskuse parendamise võtmeisikuna teiste alg- ja keskkooliõpetajate jaoks. Töötada välja meetmed algkooliõpetaja elukutse maine ja ligiõmbavuse suurendamiseks, mis hõlmaks näiteks töötasusid, häid töötingimusi ja kõrgeid kvalifikatsiooninõudeid.

Tagada, et kõik vast kvalifitseeritud õpetajad omandaksid magistriraadi pädevusega sellistes valdkondades nagu kirjaoskuse laste teadustööde ja uute õpetamiseetodite kriitiline hindamine, õpilaste keelelisele mitmekesisusele kohandatud õpetamine ja lapsevanemate kaasamine oma laste lugemise ja kirjutamisega seotud koolitöösse.

2. Varane sekkumine

Kehtestada vanuse järgi kirjaoskuse kohta hindamisõhised miinimumstandardid, et hakata varakult tegelema õpilase individuaalsete kirjaoskuse alaste vajadustega. Pakkuda tagasihoidlike tulemustega õpilastele ja koolidele vajalikku abi nii vara kui võimalik. Toetada lapsevanemaid õpiraskuste mõistmisel ja paremas koostöös kooliga raskustest ülesaamisel. Muuta suhtumist düsleksiasse, suunates raskustega lugejate puhul rõhuasetuse meditsiiniliselt abilt hariduslikule.

3. Inspireerida ja motiveerida lugema

Veenduda, et õppekavad ja õpetamiseetodid keskendusid lugemise ja kirjutamise motiveerimisele koos suure eduootusega, et vältida ebaõnnestunud õppimist ja koguda enesekindlust. Varustada koolide ja klassiruumide raamatukogud lugemismaterjaliga, mis on kõikide vanuserühmade jaoks ja eri huvidest lähtudes kõitev ja piisavalt pingutust nõudev. Kasutada info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid ja digilugemist nii koolis kui ka kodus perekondlikes tegevustes. Töötada välja kampaaniaid ja programme, mis kirjaoskuse pereprogrammide raames pakuvad vahendeid, tuge ja vabatahtlikke lugemisabilisi ebasoodsamas olukorras olevatele lapsevanematele ja õpilastele.

NOORUKID

1. Teha igast õpetajast kirjaoskuse õpetaja

Kohandada õpetamise käsitlusviise nii, et lugemist ja kirjutamist õpetataks kui põhilisi oskusi kogu keskhariduse õppekava raames. Suurendada õpetajate teadlikkust kirjaoskuse tähtsuse suhtes kõikides õppeainetes, et ergutada kõiki õpetajaid nägema lugemise ja kirjutamise õpetamist oma vastutusena. Laiendada lugemisõskuse õpetamist üle terve õppekava, rõhutades lugemisaspekte kõigis keskhariduse (nii akadeemilises kui ka kutsehariduses) õppekava teemades.

2. Kõikide lugejate, eriti poiste motiveerimiseks pakkuda õiget õppematerjali

Pakkuda üha mitmekesisemat lugemismaterjali, alates koomiksist kuni kanoonilise kirjanduseni, tekstiõnumitest elektrooniliste raamatuteni. Teha digilugemine kogu Euroopa koolides normiks. Tagada keele- ja kirjandusõpetajatele oma tundides info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamiseks vajalikud oskused.

3. Ergutada koolide ja ettevõtete koostööd

Edendada, ergutada ja hõlbustada koostööd koolide ja ettevõtete vahel, andes õpilastele mõista, et kirjaoskuse omandamine on oluline isiklikuks arenguks ning töökoha saamiseks ja säilitamiseks.

KONKREETSETE KIRJAOSKUSEGA SEOTUD PROBLEEMIDE LAHENDAMINE: KIRJAOSKUS IGAS VANUSES

TÄISKASVANUD

1. Luua süsteemid täiskasvanute kirjaoskuse taseme ja kasutamise jälgimiseks

Koguda andmeid täiskasvanud elanikkonna saavutatud kirjaoskuse tasemete kohta ning edasiste strateegiatega kavandamiseks selgitada riiklikult ja piirkondlikult välja erilist tähelepanu nõudvad rühmad. Selle raames keskenduda eriliselt rahulolematute noorte ning nii täiskasvanud kui ka alaealiste õigusrikkujate kirjaoskuse ja arvutamisoskuse tasemele. Poliitika ergutamise eesmärgil kasutada tulemusi rahvusvahelistes uuringutes, näiteks tulevases PIAAC-s (täiskasvanute pädevuste hindamise programmis). Jagada parimaid tavasid ning luua nõudlus veel kaasamata toimijate hulgas.

2. Levitada ulatuslikult teavet täiskasvanute kirjaoskuse arendamise vajaduse kohta

Tõhustada poliitikat ja täiustada täiskasvanute kesise kirjaoskuse parandamisele suunatud strateegiaid. Kasutada otseselt ja kaudset teavitamist, et julgustada täiskasvanuid tunnistama oma kirjaoskusega seotud probleemi ja seejärel oma kirjaoskuse parandamiseks tegutseda asuma. Meedia peaks murdma kesise kirjaoskusega seonduvaid tabasid, käsitledes sihtrühmana nii sünnipäraseid Euroopa Liidu kodanikke kui ka sisseerännanuid. Tuleb parandada sotsiaalset teadlikkust: teha koostööd valitsusväliste organisatsioonide, meedia, tööandjate, ühiskondlike organisatsioonide ja kuulsustega, toomaks nähtavale nii kirjaoskamatus probleemi kui ka selle lahendamise moodused.

3. Muuta täiskasvanute kirjaoskuse õpetajate elukutse kaalukamaks

Laiendada täiskasvanute kirjaoskuse õpetaja ametiprofiili, pakkudes asjakohast pedagoogilist väljaõpet ja täiendusõpet, häid karjäärivõimalusi ja piisavat töötasu. Luua sobivad õpetamis- ja õppematerjalid ja teha need tasuta kättesaadavaks. Kavandada õppekava ja hindamismeetodid, mis arvestavad täiskasvanud õppija vajadustega. Toetada vabatahtlike pedagoogiliste oskuste omandamisel ning lugemisraskustega täiskasvanuteni jõudmisele ja nende õpetamisele suunatud programme.

4. Tagada õppimisvõimaluste laialdane ja mitmekülgne kättesaadavus

Pakkuda täiskasvanutele mitmekülgseid, konkreetsele inimesele suunatud võimalusi õppida piisaval hulgal ja tempos, sobival ajal, sobivas keskkonnas ja info- ja kommunikatsioonitehnoloogia toel ning eelistatult oma elu ja tööga seostatult. Kasutada täiskasvanute kvaliteetsete kirjaoskuskursuste parema kättesaadavuse rahastamiseks, korraldusõiguste andmiseks ja toetamiseks riiklike ja piirkondlike õigusakte. Institutsiooniliste takistuste vähendamiseks teha omavahel koostööd valitsusasutustel ning kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel, ettevõtjatel ja kodanikuühiskonnal. Teha koostööd tööandjatega, et edendada kirjaoskust nende töötajate seas ja ergutada sotsiaalpartnereid võtma vastutust kirjaoskusprogrammide rakendamise eest töökohas. Julgustada kutseharidus- ja -koolitusasutusi, kutsealaste koolituste korraldajaid, kutsehariduse õpetajaid ja koolitajaid võtma oma programmidesse kirjaoskuse õpetamine. Tunnustada ja hinnata mitteformaalset ja informaalset õppimist, väärtustades täiskasvanute saavutusi kogemusõppe ja kirjutamata teadmiste ühendamisel. Töötada välja tõhusad programmid rahulolematute kesise kirjaoskusega täisealiste noorte ja õigusrikkujate kirjaoskuse parandamiseks.

TÄIELIK ARUANNE ON SAADAVAL AADRESSIL

<http://ec.europa.eu/education/literacy>

Euroopa Komisjon

Euroopa Liidu kõrgetasemeline kirjaoskuse eksperdirühm.
Kommenteeritud kokkuvõtte, september 2012

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus
2012 — 16 lk — 21 x 29 cm

ISBN 978-92-79-25507-6
doi:10.2766/35678

Täiendav teave Euroopa Liidu kohta on saadaval internetis (<http://europa.eu>)
Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2012
© Euroopa Liit, 2012

Käesoleva kommenteeritud kokkuvõtte sisu ei kajasta Euroopa Liidu ametlikku arvamust.
Väljaandes esitatud teabe ja väljendatud seisukohtade eest vastutavad täielikult autorid.

Taasesitamine on lubatud allikale viitamise korral

